13.6 Дотримання високих етичних стандартів на робочому місці і поза ним, офлайн та онлайн

Дотримання високих етичних стандартів є обов'язком правника не лише під час виконання професійних обов'язків, але й у повсякденному житті. Поведінка правника повинна відповідати вимогам закону, принципам професійної етики та сприяти зміцненню довіри суспільства до правничої професії. Це стосується як службової діяльності, так і поведінки поза межами роботи, включаючи публічну комунікацію в мережі Інтернет та соціальних мережах.

У міжнародному праві такі вимоги випливають із Бангалорських принципів поведінки суддів (2002). Відповідно до п. 4.1 (Value 4 – Propriety) суддя повинен уникати не лише неналежної поведінки, але й будь-якої ситуації, яка може створити враження такої поведінки. Отже, поведінка правника у приватному житті також може впливати на сприйняття його професійної діяльності.

В українському праві ці вимоги деталізує Кодекс суддівської етики. Зокрема, стаття 3 Кодексу встановлює, що суддя повинен бути прикладом дотримання закону та сприяти зміцненню довіри суспільства до судової влади. Відповідно до статті 4 Кодексу, суддя повинен уникати будь-якої поведінки, яка може викликати сумнів у його незалежності, неупередженості або доброчесності. Це означає, що навіть приватні публікації судді у соціальних мережах можуть оцінюватися з точки зору їх впливу на авторитет правосуддя.

Етичні стандарти поведінки адвокатів детально закріплені у Правилах адвокатської етики (2017). Згідно з цими Правилами, їх дія поширюється не лише на безпосередню адвокатську діяльність, але й на іншу діяльність адвоката, зокрема публічну або соціальну активність, якщо вона може суперечити професійним обов'язкам або підірвати престиж адвокатської професії

Одним із ключових принципів адвокатської етики є повага до адвокатської професії. Адвокат повинен усією своєю діяльністю сприяти збереженню та підвищенню авторитету адвокатури, а також утримуватися від дій, які можуть принизити честь і гідність колег або підірвати престиж професії. Це правило поширюється не лише на професійну діяльність, але й на публічні виступи, коментарі в медіа та публікації у соціальних мережах.

У цифровому середовищі правники повинні дотримуватися тих самих етичних стандартів, що й у професійній діяльності. Публікації у соціальних мережах можуть впливати на сприйняття правника суспільством, тому вони мають бути коректними, стриманими та відповідати принципам професійної етики.

Зокрема, правник повинен:

- утримуватися від публічних висловлювань, які можуть створити сумнів у його неупередженості;
- не поширювати конфіденційну інформацію або інформацію, що становить професійну таємницю;

- не допускати образливих або дискредитуючих висловлювань щодо колег чи учасників судового процесу;
- не коментувати публічно справи, які перебувають у провадженні суду, якщо це може вплинути на справедливість судового розгляду.

Особливе значення має дотримання принципу конфіденційності. Відповідно до Правил адвокатської етики, адвокатська таємниця охоплює, зокрема:

- факт звернення особи за правовою допомогою;
- будь-яку інформацію, отриману адвокатом у зв'язку з наданням правничої допомоги;
- зміст консультацій, листування та інших комунікацій з клієнтом;
- документи та матеріали, підготовлені або отримані адвокатом під час надання правової допомоги

Розголошення таких відомостей забороняється за будь-яких обставин, якщо інше прямо не передбачено законом або не здійснюється за письмовою згодою клієнта.

Особливого значення питання дотримання етичних стандартів набуває у сучасному цифровому середовищі. Публічна активність правників у соціальних мережах, блогах або інших онлайн-ресурсах може безпосередньо впливати на сприйняття їхньої професійної діяльності. Саме тому правники повинні бути обережними у публічних висловлюваннях, особливо коли вони стосуються судових процесів, політичних питань або професійної діяльності інших правників.

Наприклад, суддя або адвокат не повинні публічно коментувати справи, які перебувають у провадженні суду, якщо такі коментарі можуть створити враження упередженості або вплинути на перебіг судового розгляду. Подібні обмеження пов'язані з необхідністю забезпечення права на справедливий суд, гарантованого статтею 6 Європейської конвенції з прав людини (1950).

Крім того, правник повинен утримуватися від поширення інформації, яка може принизити честь і гідність інших осіб, містити образливі висловлювання або розкривати конфіденційну інформацію. Особливо важливим є дотримання вимог щодо нерозголошення інформації, яка становить професійну таємницю або таємницю досудового розслідування, оскільки передчасне оприлюднення таких відомостей може завдати шкоди правам учасників процесу або перешкодити здійсненню правосуддя.

Практичні приклади демонструють значення цих вимог. Наприклад, суддя, який публічно висловлює підтримку певній політичній партії у соціальних мережах, може поставити під сумнів свою неупередженість та незалежність. Подібна поведінка суперечить принципам суддівської етики і може стати підставою для дисциплінарної відповідальності. Іншим прикладом є ситуація, коли адвокат оприлюднює в мережі Інтернет деталі справи або конфіденційну інформацію про клієнта без його згоди. Такі дії можуть порушувати принцип адвокатської таємниці та вимоги професійної етики.

Інші практичні ситуації теж демонструють важливість дотримання цих вимог. Наприклад, якщо адвокат публікує у соціальних мережах деталі кримінального провадження або інформацію про клієнта без його згоди, це може становити

порушення принципу конфіденційності та призвести до дисциплінарної відповідальності. Іншим прикладом є ситуація, коли суддя або адвокат у соціальних мережах демонструє політичну підтримку певної партії або негативно висловлюється про учасників судового процесу, що може викликати сумніви щодо його неупередженості.

Таким чином, дотримання високих етичних стандартів правником повинно проявлятися у всіх сферах його діяльності — під час виконання службових обов'язків, у професійному спілкуванні, у приватному житті та в цифровому середовищі. Поведінка правника має відповідати принципам законності, доброчесності, незалежності, поваги до прав людини та професійної відповідальності. Саме це є необхідною передумовою підтримання авторитету правничої професії та довіри суспільства до системи правосуддя.